

**من خلق الكون؟ ومن خلقتي؟ ولماذا؟  
(للحرمين)**

**Ònye kere mbara igwe na ụwa?  
Nakwa ònye kere m? Nakwa  
maka gịni?**

## **Ònye kere mbara igwe na ụwa? Nakwa ònye kere m? Nakwa maka gịni?**

Komitii Ndi Okà Mmụta n'okpuru Oḡisi Ndi Isi Ihe Gbasara Okpukperechi na Masjid Al-Haram nakwa Masjid An-Nabawiy.

## **Onye kere eluigwe na ala? Ma onye kere m? Ma n'ihigini?**

Komitii Omumu Ihe n'okpuru Ngalaba Ihe Gbasara Okpukperechi na Masjid Al-Haram nakwa Masjid An-Nabawiy.

M nọ n'ụzọ ziri ezi?

Ònye kere eluigwe na ụwa, nakwa ihe ndi e kere eke di ukwu di n'ime ha, nke mmadu na-enweghi ike ighotacha?

Ònye meputara usoro a ziri ezi nakwa nke zuru oke n'eluigwe na ụwa?

Ònye kere mmadu, ma nye ya inu ihe, ihu uzọ, na uche, ma mee ya ka o nwee ikike inweta amamihe nakwa ighota eziokwu?

Ònye meputara nhazi a ziri ezi n'ime akuku ahụ gi, wee kpuo gi, ma mee ka odidi gi maa mma?

Tugharia uche n'okike nke ihe ndi di ndu n'udi ha di iche iche; ònye meputara ha n'odidi na-enweghi njedebe?

Olee otu eluigwe na ụwa a di ukwu siri hazie onwe ya ma guzosie ike site n'iwu ndi na-achikwa ya nke oma n'uzọ ziri ezi kemgbe otutu afọ gara aga?

Ònye weputara usoro ndị na-achikwa ụwa a (ndụ na ọnwụ, ọmụmụ nke ihe ndị dị ndụ, abali na ehiehie, mgbanwe nke oge, wdg)?

Ọ bụ eluigwe na ụwa a kere onwe ya? Ka ọ siri n'efu pụta? Ka ọ bụ ihe mere na mberede? Chineke Onye Dị Elu siri:

﴿أَمْ خُلِقُوا مِنْ غَيْرِ شَيْءٍ أَمْ هُمُ الْخُلُقُونَ ۝٣٥ أَمْ خُلِقُوا الْأَرْضُ وَالْأَرْضُ بَلْ لَا يُوقِنُونَ﴾ (36)

(Ka ọ bụ na e kere ha site n'efu, ka ọ bụ ha onwe ha bụ ndị okike?)

Ma ọ bụ, ọ bụ ha kere eluigwe na ụwa? Kama, ha enweghị nkwenye siri ike [Surah At-Tur: 35-36].

Ya mere, ebe ọ bụ na anyị ekeghị onwe anyị, ọ gaghikwa ekwe omume na anyị si n'efu ma ọ bụ na mberede pụta, eziokwu ahụ na-enweghị mgbagha bụ: eluigwe na ụwa a ga-enwerịrị Onye Okike dị ukwuu, Onye nwere ike. N'ihi na ọ gaghị ekwe omume na eluigwe na ụwa a kere onwe ya! Ma ọ bụ na o siri n'efu pụta! Ma ọ bụ na ọ bịa na mberede!

Gini mere mmadụ ji ekwere n'ịdị adi nke ihe ndị ọ na-anaghị ahụ anya? Dịka: (nghota, uche, mmụọ, mmetuta, nakwa ihunanya). Ọ bụ na ọ bughị maka na ọ na-ahụ akara ha? Keduzi otu mmadụ ga-esi agonahụ ịdị adi nke Onye Okike maka mbara igwe a dị ukwuu ebe ọ na-ahụ akara nke ihe ndị O kere, ọrụ aka Ya, nakwa ebere Ya?!

Ọ dighị onye nwere uche ga-anabata ka a gwa ya na ụlọ a putara n'enweghị onye ruru ya! Ma ọ bụ ka

a gwa ya na: ọ bụ ihe efu mere ka ụlọ a dịrị! Keduzi otu ụfọdụ ndị mmadụ ga-esi kwenye onye na-ekwu na: mbara igwe a dị ukwuu pụtara n'enweghi Onye Okike? Kedu otu onye nwere uche ga-esi nakwere ka a gwa ya na: nhazi a ziri ezi nke mbara igwe pụtara na mberede?

Ihe a niile na-eduga anyị n'otu nkwubi okwu, nke bụ na mbara igwe a nwere Onyenwe dị ukwuu, Onye nwere ike nakwa Onye na-achịkwa ya. Ọ bụkwa naanị Ya kwesiri ka a fee ofufe, na ihe ọ bụla a na-eke na-abughị Ya, ofufe ya bụ ihe efu, o kwesighikwa ka a fee ya ofufe.

### **Onyenwe Anyị, Onye Okike Dị Ukwuu**

E nwere otu Onyenwe Onye Okike, Ọ bụ Onye Nwe, Onye na-achịkwa ihe niile, Onye na-enye ihe oriri, Onye na-enye ndụ ma na-eweta ọnwụ. Ọ bụ Ya kere ụwa ma doo ya onwe ala, meekwa ka o kwesị ekwesị maka ihe ndị O kere. Ọ bụ Ya kere eluigwe na ihe e kere eke dị ukwuu nọ n'ime ya, ma nye anyanwụ, ọnwà, abalị, nakwa ehihie nhazi ziri ezi nke na-egosi idi ukwuu Ya.

Ọ bụ Ya dobeere anyị ikuku, nke anyị na-enweghi ike idi ndụ na-enweghi ya. Ọ bụ Ya na-ezidata anyị mmiri ozuzo ma dobeere anyị oke osimiri na osimiri. Ọ bụ Ya na-enye anyị nri ma na-echebe anyị mgbe anyị ka dị ime n'afọ nne anyị, n'enweghi ike ọ bụla sitere n'aka anyị. Ọ bụkwa Ya mere ka ọbara

na-agba n'ime akwara anyị site na mgbe a mụrụ anyị ruo mgbe anyị ga-anwụ.

## **Onyenwe a, Onye Okike, Onye Na-enye ihe oriri bụ Chineke, Onye dị nsọ nakwa Onye dị elu karịsịa.**

Chukwu Onye Dị Elu Sịrị:

﴿إِنَّ رَبَّكُمُ اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمُوتَ وَالْأَرْضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوَىٰ عَلَى الْعَرْشِ يُعْشِي اللَّيْلَ النَّهَارَ يَطْلُبُهُ حَثِيثًا وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ وَالنُّجُومَ مُسَحَّرَاتٍ بِأَمْرِهِ ۗ أَلَا لَهُ الْخَلْقُ وَالْأَمْرُ تَبَارَكَ اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ 54﴾

(N'ezie, Onyenwe unu bụ Chineke, Onye kere eluigwe na ụwa n'ime ụbọchị isii, mgbe ahụ O wee nọkwasi n'elu Oche-eze. O na-eji abali ekpuchi ehiehie, nke na-achụ ya n'ọsọ, nakwa anyanwụ, ọnwà, na kpakpando, ha niile nọ n'okpuru iwu Ya. N'ezie, ọ bụ Ya nwe okike nakwa iwu. Ngozi dīrī Chineke, Onyenwe ụwa niile [Surah Al-A'raaf: 54].

Chineke bụ Onyenwe, Onye kere ihe niile dị na mbara igwe, ma ihe anyị na-ahụ anya nakwa ihe anyị na-adighị ahụ anya. Ihe ọ bụla ọzọ na-abughị Ya bụ ihe e kere eke n'ime ihe ndị O kere. Ọ bụ naanị Ya kwesiri ofufe, a gaghi efe onye ọ bụla ọzọ ofufe tinyere Ya. O nweghi onye mmekọ n'ochichi Ya, ma ọ bụ n'okike Ya, ma ọ bụ na njikwa Ya, ma ọ bụ n'ofufe Ya.

Ma ọ bụrụ na anyị echee na e nwere chi ndị ọzọ soro Onyenwe anyị (Onye ebube Ya dị ukwuu), mbara igwe gaara emebi; n'ihì na ọ gaghi ekwe

omume ka chi abụọ na-achịkwa mbara igwe n'otu oge. Chineke Onye Dị Elu sịrị:

{لَوْ كَانَ فِيهِمَا إِلَهًا لَّأَلَّهُ لَفَسَدَتَا...}

(Ọ bụrụ na e nwere chi ndị ọzọ n'ime ha abụọ ma e wezuga Chineke, ha abụọ gaara emebi...) [Surah Al-Anbiya: 22].

### Àgwà nke Onyenwe anyị Onye Okike

Onyenwe anyị (Onye dị nsọ) nwere Aha Ọma ndị a na-apughị ịguta ọnụ, na àgwà ndị dị elu, dị ọtụtụ ma dị ebube nke na-egosi izu okè Ya. Ụfọdụ n'ime aha Ya bụ: Onye Okike, na "Allah" (nke pụtara: Onye a na-efe ofufe, Onye kwesiri ofufe naanị Ya n'enweghi onye mmekọ), Onye Dị Ndu Ebighi Ebi (Al-Hayy), Onye Na-akwado Ihe Niile (Al-Qayyum), Onye Obi Ebere, Onye Na-enye Ihe Oriri, nakwa Onye Mmesapụ Aka. Chineke Onye Dị Elu sịrị n'ime Qur'an Dị Nsọ:

{اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ لَا تَأْخُذُهُ سِنَّةٌ وَلَا نَوْمٌ لَهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ مَنْ ذَا الَّذِي يَشْفَعُ عِنْدَهُ إِلَّا بِإِذْنِهِ يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَلَا يُحِيطُونَ بِشَيْءٍ مِّنْ عِلْمِهِ إِلَّا بِمَا شَاءَ وَسِعَ كُرْسِيُّهُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَلَا يَئُودُهُ حِفْظُهُمَا وَهُوَ الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ} (255)

{{Chineke, ọ dighi chi ọzọ ma e wezuga Ya, Onye Dị Ndu Mgbe Niile, Onye Na-akwado Ihe Niile. Nturu ura anaghi ejide Ya, ura anaghikwa ejide Ya. Ihe niile di n'eluigwe nakwa ihe niile di n'ụwa bu nke Ya. Onye nwere ike irio aririo n'ihu Ya ma e wezuga site na ikike Ya? O maara ihe di n'ihu ha nakwa ihe di n'azu ha, ha enweghikwa ike imatacha

ihe ọ bụla n'ime amamihe Ya ma e wezuga ihe O chorọ. Oche-eze Ya gbasaara ruo n'eluigwe na uwa, ma nchekwa ha abụọ anaghị agwụ Ya ike. Ọ bụ Ya bụ Onye kachasi elu, Onye kachasi ukwuu} [Surah Al-Baqarah: 255].

Nakwa okwu Chineke Onye Dị Elu Sịrị:

﴿قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ ۝ اللَّهُ الصَّمَدُ ۝ لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ ۝ لَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ﴾

(Sị: Ọ bụ Chineke, Naanị Otu1}

Chineke, Onye ihe niile dabere na Ya.

Ọ mụtaghị nwa, a mụtaghịkwa Ya.

Ma ọ dighị onye ọ bụla ha nhata Ya. [Surah Al-Ikhlās: 1-4]

## **Onyenwe Anyị A Na-eke Ofufe Nwere Àgwà Zuru Oke**

Otu n'ime àgwà Ya bụ na Ọ bụ Ya bụ Onye a na-eke ofufe, ma ihe ọ bụla ọzọ na-abughị Ya bụ ihe e kere eke, nke e nyere ibu ọrụ, nke a na-enye iwu, ma nọrọ n'okpuru ike Ya.

Otu n'ime àgwà Ya bụ na Ọ bụ Onye Dị Ndụ Ebighị Ebi (Al-Hayy), Onye Na-akwado Ihe Niile (Al-Qayyum). Ihe ọ bụla dị ndụ na mbara igwe, Chineke bụ Onye nyere ya ndụ ma mee ka o si n'efu pụta, Ọ bụkwa Onye na-akwado ya site n'ìdì adì ya, nri ya, nakwa igbo mkpa ya. Ya mere, Onyenwe anyị dị ndụ, anaghị anwụ anwụ, ọ gaghịkwa ekwe omume

ka Ọ laa n'iyi. Ọ bụ Onye na-akwado ihe niile, anaghị arahụ ụra, kama nturu ụra anaghị ejide Ya, ụra anaghịkwa ejide Ya.

Otu n'ime àgwà Ya bụ na Ọ bụ Onye maara ihe niile (Al-Alim), ọ dighịkwa ihe ọ bụla na-ezobeere Ya n'ụwa ma ọ bụ n'eluigwe.

Otu n'ime àgwà Ya bụ na Ọ bụ Onye na-anụ ihe niile (As-Sami'), Onye na-ahụ ihe niile (Al-Basir'), Onye na-anụ ihe ọ bụla ma na-ahụ ihe e kere eke niile. Ọ maara ihe mkpuruobi na-agba izu nakwa ihe obi na-ezo, ọ dighịkwa ihe ọ bụla na-ezobeere Ya (Onye dị nsọ) n'ụwa ma ọ bụ n'eluigwe.

Otu n'ime àgwà Ya bụ na Ọ bụ Onye nwere ike niile (Al-Qadir), ọ dighị ihe ọ bụla na-emeri Ya ike, ọ dighịkwa onye puru igbochi uche Ya. Ọ na-eme ihe Ọ choro, na-egbochi ihe Ọ choro, na-ebute n'ihu ma na-eweghachi azu, Ọ nwekwara amamihe kachasi elu.

Otu n'ime àgwà Ya bụ na Ọ bụ Ya bụ Onye Okike, Onye Na-enye Ihe Oriri, Onye Na-achikwa ihe niile; Onye kere ihe niile e kere eke ma na-achikwa ha, ma ihe niile e kere eke di n'aka Ya nakwa n'okpuru ike Ya.

Otu n'ime àgwà Ya bụ na Ọ bụ Ya na-aza onye no na nnukwu mkpa, na-agbatara onye no na nsogbu oso enyemaka, ma na-ewepu nhujanya. Ihe ọ bụla e kere eke, mgbe ọ bụla ọ dabara na nhujanya ma ọ bụ onodu siri ike, ọ na-amanye igbakwuru Ya.

Ofufe abughị maka onye ọzọ ma e wezuga Chineke Onye Dị Elu; n'ihi na Ọ bụ Onye zuru okè kwesiri ya naanị Ya, ma e wezuga ihe ọ bụla ọzọ. Ihe ọ bụla a na-efe ofufe na-abughị Ya bụ ihe a na-efe n'ugha, ọ bụkwa ihe ezughị okè, nke ga-anwụ ma laa n'iyi.

Chineke (Onye dị nsọ) nyere anyị uche iji ghọta ihe ụfọdụ gbasara idi ukwu Ya, Ọ kunyekwara n'ime anyị odidi okike (Fitrah) nke huru ihe oma n'anya, kpoo ihe ojoo asi, ma na-enwe obi iru ala mgbe ọ gbagaara Chineke, Onyenwe uwa niile. Ma odidi okike a na-egosi izu okè Ya nakwa na ọ gaghi ekwe omume ka Ọ nwee ntupo ọ bụla (Onye dị nsọ).

O kwesighi onye nwere uche ife ofufe ma ọ bughị naanị Onye zuru okè; keduzi otu o siri fee ihe e kere eke na-ezughị okè di ka ya, ma ọ bụ nke ka ya ala!

Ihe a na-efe ofufe agaghị abụ mmadu, arusi, osisi, ma ọ bụ anumanu!

Onyenwe anyi no n'elu eluigwe Ya, nokwasiri n'elu Oche-eze Ya, O kewapuru Onwe Ya n'ebe ihe O kere no; ọ dighi ihe ọ bụla sitere n'ihe O kere di n'ime Onwe Ya, ọ dighikwa ihe ọ bụla sitere n'Onwe Ya di n'ime ihe O kere. Ọ naghị abanye n'ime ihe ọ bụla O kere, O naghikwa eji ha agho ahụ.

Onyenwe anyi, ọ dighi ihe ọ bụla yiri Ya; Ọ bụ Ya bụ Onye na-anu ihe niile, Onye na-ahu ihe niile. Ọ dighikwa onye hara Ya, Ọ bụkwa Onye afọ juru, na-achoghi ihe n'aka ihe O kere eke. Ọ naghị arahụ ura, Ọ naghị eri nri. Ọ bụkwa Onye di ukwu nke na Ọ

gaghị enwe nwunye ma ọ bụ nwa; n'ihì na Onye Okike nwere àgwà nke ịdị ebube, ọ gaghịkwa ekwe omume ịjị mkpa ma ọ bụ ezughị okè kọwaa Ya.

Chineke Onye Dị Elu Siri:

﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ ضَرْبٌ مِّثْلَ فَاسْتَمِعُوا لَهُ إِنَّ الَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ لَنْ يَخْلُقُوا ذُبَابًا وَلَوْ اجْتَمَعُوا لَهُ وَإِنْ يَسْلُبْهُمُ الذُّبَابُ شَيْئًا لَا يَسْتَفِيدُوا مِنْهُ ضَعُفَ الطَّالِبُ وَالْمَطْلُوبُ ۚ ۷۳ مَا قَدَرُوا اللَّهَ حَقَّ قَدْرِهِ إِنَّ اللَّهَ لَقَوِيٌّ عَزِيزٌ ۚ﴾ 74

(O unu ndị mmadụ! A tụọla ilu, ya mere geerunụ ya ntị. N'ezie, ndị ahụ unu na-akpọku na-abughị Chineke agaghị eke ike ijiji, ọ burugodị na ha zukọtara maka ya. Ma ọ buru na ijiji anapụ ha ihe, ha apughị inaputa ya n'aka ya. Onye na-achọ adighị ike, ihe a na-achọ adighịkwa ike. 73

{Ha amataghị ịdị ukwu Chineke n'ezie. N'ezie, Chineke bụ Onye siri ike, Onye mmeri.} [Surah Al-Hajj: 73-74].

## **Gịnị kpataara Onye Okike a Dị Ebube ji kee anyị? Gịnịkwa ka Ọ chọrọ n'aka anyị?**

Ọ bụ ihe ezi uche dị na ya na Chineke kere ihe ndị a niile e kere eke n'enweghị nzube? Ọ bụ na o kere ha n'enweghị isi, ebe ọ bụ Ya bụ Onye nwere amamihe na Onye maara ihe niile?

Ọ bụ ihe ezi uche dị na ya na Onye ahụ ji nhazi na izu okè dị otu a kee anyị, ma dooyere anyị ihe dị n'eluigwe na n'ụwa, ga-eke anyị n'enweghị ebumnuche ma ọ bụ hapụ anyị n'enweghị azịza maka ajujụ ndị kachasị mkpa na-echu anyị ụra, dị

ka: Gini mere anyi ji noro ebe a? Gini na-esochi onwu? Gini kwa bu ebumnuche e ji kee anyi?

O bu kwa na a gaghị enwe ntaramahụhụ maka onye mmegbu, nakwa ugwo oru maka onye na-eme ihe oma?

Chineke Onye di nsọ Siri:

﴿أَفَحَسِبْتُمْ أَنَّمَا خَلَقْنَاكُمْ عَبَثًا وَأَنَّكُمْ إِلَيْنَا لَا تُرْجَعُونَ 115﴾

"O bu na unu chere na Anyi kere unu n'enweghi ebumnuche, ma na a gaghị akpoghachi unu n'ebe Anyi no?" [Surah Al-Mu'minuun: 115].

Kama, Chineke zitere ndi ozi ka anyi wee mara nzube idi adi anyi, ma duzie anyi ka anyi ga-esi fee Ya ofufe ma biaruo Ya nso, nakwa ihe O choror n'aka anyi! Na otu anyi ga-esi nweta mmasi Ya, ma gwa anyi banyere odinihu anyi mgbe onwu gasiri?

Chineke zitere ndi ozi ka ha gwa anyi na o bu naani Ya kwesiri ka a fee ofufe, nakwa ka anyi wee mara otu anyi ga-esi fee Ya ofufe, nakwa ka ha koro anyi iwu Ya na ihe O machibidoro, ma nakuziri anyi ukpuru oma nke o buru na anyi anabata ha, ndu anyi ga-adi mma, juputa na idi mma nakwa ngozi.

Chineke ezitela otutu ndi ozi di ka: Nuh, Ibrahim, Musa, na Isa, ma jiri ihe iriba ama nakwa oru ebube kwado ha, nke na-egosi eziokwu ha nakwa na e zitere ha site n'aka Ya (Onye di nsọ), ma onye ikpeazu n'ime ha bu Muhammad ﷺ. (ka udo na ngozi Chukwu diri ya).

Ndi ozi ahụ agwala anyị n'ụzọ doro anya na ndụ ụwa a bụ ule, nakwa na ezi ndụ ga-abụ mgbe ọnwụ gasiri.

Nakwa na e nwere Jannah (Ogige) diiri ndi kwere ekwe, bụ ndi feere Chineke ofufe naani Ya n'enweghi onye mmekọ ma kwerekwa na ndi ozi niile. E nwekwara ọkụ (Hell) nke Chineke kwadoro maka ndi na-ekweghi ekwe, bụ ndi feere chi ndi ọzọ ofufe tinyere Chineke ma ọ bụ gọnahụ onye ozi ọ bụla n'ime ndi ozi Chineke.

Chineke Onye Dị Elu Siri:

﴿يٰۤاٰدَمُ اِمَّا يٰۤاَتَيْنٰكَمۡ رُسُلًا مِّنۡكُمْ يَفۡصَحُوۡنَ عَلَیۡكُمۡ ؕ اٰتٰیۡنِیۡ فَمَنۡ اَتٰنٰی وَاصۡلَحَ فَلَا خَوْفٌ عَلَیۡهِمْ وَلَا هُمْ یَحۡزَنُوۡنَ ۝۳۵ وَالَّذِیۡنَ كَذَبُوۡا بِآٰیٰتِنَا وَاسۡتَكۡبَرُوۡا عَنْهَا ؕ اُولٰٓئِۡكَ اَصۡحٰبُ النَّارِ ۖ هُمۡ فِیۡهَا خٰلِدُوۡنَ ۝۳۶﴾

" (O unu ụmụ Adam, ọ bụrụ na ndi ozi sitere n'ime unu abiakwute unu na-akọrọ unu amaokwu M; onye ọ bụla tụtụ egwu Chineke ma mee ezi omume, ha agaghị enwe egwu ọ bụla, ha agaghikwa enwe mwute."

Ma ndi ahụ gọnahurū amaokwu Anyi, ma welie onwe ha elu megide ha, ndi ahụ bụ ndi otu Ọkụ; ha ga-anọ n'ime ya ruo mgbe ebighi ebi. [Surah Al-A'raf: 35-36].

Chineke Onye Dị Elu Siri:

﴿يٰۤاٰیُّهَا النَّاسُ اَعۡبُدُوۡا رَبَّكُمۡ الَّذِیۡ خَلَقَکُمۡ وَالَّذِیۡنَ مِنۡ قَبۡلِکُمۡ لَعَلَّکُمۡ تَتَّقُوۡنَ ۝۲۱ الَّذِیۡ جَعَلَ لَکُمۡ الْاَرْضَ فِرۡشًا وَالسَّمَآءَ بِنَآءً ۖ وَاَنۡزَلَ مِنَ السَّمَآءِ مَآءً فَاَخۡرَجَ بِهٖ مِنَ النَّمۡرُتِ رِزۡقًا لَّکُمۡ فَلَا تَجۡعَلُوۡا لِلّٰهِ اٰنۡدَادًا وَاَنْتُمْ تَعۡلَمُوۡنَ ۝۲۲ وَاِنۡ کُنۡتُمْ فِیۡ رِیۡبٍ مِّمَّا نَزَّلْنَا عَلَیۡ عِبۡدِنَا فَاْتُوا بِسُوۡرَةٍ مِّنۡ مِّثۡلِہٖ ۚ وَاَدۡعُوا شُهَدَآءَکُمۡ مِّنۡ دُونِ اللّٰهِ اِنۡ کُنۡتُمْ بِصٰدِقِیۡنَ ۝۲۳ فَاِنۡ لَّمۡ تَفۡعَلُوۡا وَلَنۡ تَفۡعَلُوۡا فَاتَّقُوا النَّارَ الَّتِیۡ وَقُوۡدُهَا النَّاسُ وَالۡحِجَارَةُ ۚ

أَعَدَّتْ لِلْكَافِرِينَ ٢٤ وَبَشِّرَ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ أَنَّ لَهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ كُلَّمَا رُزِقُوا مِنْهَا مِنْ ثَمَرَةٍ رَزَقُوا قَالُوا هَذَا الَّذِي رُزِقْنَا مِنْ قَبْلُ وَأَنُؤُوا بِهِ مُتَشَابِهًا وَلَهُمْ فِيهَا أَزْوَاجٌ مُطَهَّرَةٌ وَهُمْ فِيهَا خَالِدُونَ (25)

}(O unu ndi mmadu, feenu Onyenwe unu ofufe, Onye kere unu nakwa ndi buru unu ụzọ bịa, ka unu wee nwee ike ichibe onwe unu. (21){

O bu Ya mere unu ala ka o buru ebe obibi, meekwa eluigwe ka o buru ihe owuwu, O wee zidata mmiri site n'eluigwe, wee were ya mee ka mkpuru osisi pue di ka ihe oriri maka unu. Ya mere, unu emela ka Chineke nwee ndi mmeko, ebe unu maara.

Ma o buru na unu no n'obi abuo banyere ihe Anyi kpughere ohu Anyi, wetanu otu Surah (isiakwukwo) di ka ya, kpokwanu ndi ama unu na-abughi Chineke, ma o buru na unu na-ekwu eziokwu.

Ma o buru na unu emeghi ya—unu agaghikwa eme ya ma oli—na-atunu egwu Oku ahụ nke a ga-eji ndi mmadu nakwa nkume mune; e kwadoro ya maka ndi na-agonahu Chineke.

Ma nye ndi kwere ekwe ma ruo ezi omume ozi oma na ha ga-enwe Jannah (Ogige) ndi mmiri iyi na-aso n'okpuru ha. Mgbe o bule e nyere ha ihe oriri sitere na mkpuru ya, ha ga-asi: "Nke a bu ihe e nyere anyi na mbu." Ma a ga-ewetara ha ya n'udi yiri ibe ya; ha ga-enwekwa n'ime ya ndi nwunye di ocha, ha ga-anokwa n'ime ya ruo mgbe ebighi ebi. [Surah Albakara: 21-25].

## Gịnị mere ndị ozi jiri dị otụtụ?

Chineke zitere ndị ozi Ya n'ime mba dị iche iche, ọ dighịkwa mba ọ bụla Chineke na-eziteghi onye ozi, ka ọ kpọọ ha òkù ife Onyenwe ha ofufe, ma kọọrọ ha iwu Ya na ihe O machibidoro. Ebumnuche nke òkù ha niile bụ: ife naanị Chineke (Onye dị ike na Onye dị ukwu) ofufe. Mgbe ọ bụla otu mba malitere ihapụ ma ọ bụ igbagọ ihe onye ozi ha wetara—nke bụ iwu Tawhid (ikwere na Chineke bụ Otu)—Chineke na-ezite onye ozi ọzọ ka o dozie ụzọ ahụ, ma weghachite ndị mmadụ n'ụdị okike ha ziri ezi (Fitrah) site na Tawhid na irubere Ya isi.

Ruo mgbe Chineke mechiri ndị ozi niile na Muhammad ﷺ, onye wetara okpukpe zuru oke nakwa Iwu (Shari'ah) ebighi ebi nke zuru ụwa ọnụ maka mmadụ niile ruo Ụbọchị Mbilita n'Ọnwụ; nke na-emezu ma na-akagbu iwu ndị bu ya ụzọ. Ma Onyenwe anyị (Onye ebube Ya dị ukwu, Onye dị elu) huru na okpukpe a ga-adigide ruo Ụbọchị Mbilita n'Ọnwụ.

## Mmadụ abughị onye kwere ekwe (Mu'min) ruo mgbe o kwere na ndị ozi niile.

Chineke bụ Onye zitere ndị ozi, ma nye ihe niile O kere iwu ka ha na-erubere ha isi. Onye ọ bụla gọnahuru ozi otu n'ime ha, n'ezie ọ gọnahula ha niile. Ọ dighị mmehie dị ukwu karia mmadụ iju mkpughe Chineke. Ya mere, ọ dị mkpa inwe okwukwe na ndị ozi niile iji banye na Jannah.

Ya mere, ọ bụ iwu dịiri onye ọ bụla n'oge a ka o kwere na Chineke nakwa ndị ozi Chineke niile, ma kwere n'Ụbọchị Ikpeazu; ma nke ahụ agaghị ezu oke ma ọ bughị site n'ikwere ma soro onye ikpeazu nakwa onye mmechi ha, bụ Muhammad ﷺ, onye e jiri ihe ebube na-adigide adigide kwado, nke bụ Qur'an Dị Ebube, nke Chineke kwere nkwa ichekwa ruo mgbe Ọ ga-eketa uwa na ihe niile di na ya.

Chineke kwuru n'ime Qur'an Dị Ebube na onye ọ bụla juru ikwere n'onye ozi ọ bụla n'ime ndị ozi Ya bụ onye na-agonahụ Chineke (Kaafir), na-agonahụkwa mkpughe Ya. Chineke Onye Dị Elu siri:

﴿إِنَّ الَّذِينَ يَكْفُرُونَ بِاللَّهِ وَرُسُلِهِ وَيُرِيدُونَ أَنْ يُفَرِّقُوا بَيْنَ اللَّهِ وَرُسُلِهِ وَيَقُولُونَ نُؤْمِنُ بِبَعْضٍ وَنَكْفُرُ بِبَعْضٍ وَيُرِيدُونَ أَنْ يَتَّخِذُوا بَيْنَ ذَلِكَ سَبِيلًا ۝ ١٥٠ أُولَٰئِكَ هُمُ الْكَافِرُونَ حَقًّا وَأَعْتَدْنَا لِلْكَافِرِينَ عَذَابًا مُهِينًا ۝ ١٥١﴾

(N'ezie, ndị ahụ na-agonahụ Chineke nakwa ndị ozi Ya, ma na-achọkwa ikewapụ n'etiti Chineke nakwa ndị ozi Ya, ha wee na-asị: "Anyị kwenyere n'ụfọdụ ma jụ ikwenye n'ụfọdụ," ma na-achọ iwere ụzọ di n'etiti nke ahụ.

Ndị ahụ bụ ndị na-agonahụ Chineke n'ezie. Ma Anyị akwadola maka ndị na-agonahụ ahụhụ na-eweda n'ala. [Surah An-Nisaa: 150-151].

Ya mere, anyị ndị Alakuba kwere na Chineke nakwa n'Ụbọchị Ikpeazu—dị ka Chineke siri nye n'iwu—anyị kwerekwa na ndị ozi niile nakwa akwukwọ ndị gara aga. Chineke Onye Dị Elu siri:

﴿ءَامَنَ الرَّسُولُ بِمَا أُنزِلَ إِلَيْهِ مِنْ رَبِّهِ وَالْمُؤْمِنُونَ كُلٌّ ءَامَنَ بِاللّٰهِ وَمَلَكِهِ وَكُتُبِهِ  
وَرُسُلِهِ لَا نُفَرِّقُ بَيْنَ أَحَدٍ مِنْ رُسُلِهِ وَقَالُوا سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا غُفْرَانَكَ رَبَّنَا وَإِلَيْكَ  
الْمَصِيرُ﴾ (285)

(Onye Ozi kwere n'ihe e zitere ya site n'aka Onyenwe ya, ya na ndị kwere ekwe. Ha niile kwere na Chineke, na ndị mmụọ ozi Ya, na akwụkwọ Ya, na ndị ozi Ya, [na-asi]: "Anyị adighị akpa oke n'etiti onye ọ bụla n'ime ndị ozi Ya." Ha wee si: "Anyị anụla, anyị erubekwaala isi. Mgbaghara Gị, Onyenwe anyị, ọ bụkwa n'ebe I nọ ka nloghachi di"285) [Surah Albakara:285].

### **Gịnị bụ Qur'an Dị Ebube?**

Qur'an Dị Ebube bụ okwu Chineke Onye Dị Elu nakwa mkpughe Ya nke O wedatara n'isi onye ozi ikpeazụ Muhammad ﷺ. Ọ bụkwa ihe ebube kachasi ukwuu nke na-egosi eziokwu nke ibu amụma ya ﷺ. Qur'an Dị Ebube bụ eziokwu n'ime iwu ya nakwa eziokwu n'ime akụkọ ya.

Chineke agbaala ndị na-agonari Ya aka ka ha meputa ma ọ burugodi otu Surah (isiakwukwọ) yiri ya, mana ha enweghi ike ime nke ahụ; n'ihì ịdị ukwuu nke ihe dī n'ime ya na otu o siri gbaa ihe niile metutara mmadụ gburugburu n'ime ndụ nke ụwa a nakwa nke ndụ mgbe ọnwụ gasiri. O gụnyekwara eziokwu niile gbasara okwukwe nke ọ dī mkpa ikwere na ha.

O tinyekwara iwu na mmachibido iwu nke mmadụ ga-agbasoriri na mmekorita ya na

Onyenwe ya, ma ọ bụ n'etiti ya na onwe ya, ma ọ bụ n'etiti ya na ndị ọzọ niile e kere eke. A kọwara ihe a niile n'asụsụ dị elu nke doro anya ma na-enye nkọwa zuru oke.

O nwere n'ime ya ọtụtụ ihe akaebe nke ezi uche nakwa eziokwu nke sayensi nke na-egosi na Akwụkwọ a enweghị ike ịbụ nke mmadụ mere, kama ọ bụ okwu nke Onyenwe ụmụ mmadụ, Onye Dị Ebube ma Dị Elu.

### **Gịnị bụ Okpukperechi nke Islam?**

Islam bụ ịtọgbọ onwe nye Chineke Onye Dị Elu site na Tawhid (ikweta na Ọ bụ naanị Otu), nakwa irubere Ya isi, nakwa irubere iwu Ya isi n'obi nnabata, nakwa ịgọnahụ ihe ọ bụla a na-efe ofufe na-abughị Chineke.

Chineke zitere ndị ozi na otu ozi, nke bụ: ịkpọ òkù ka e fee naanị Chineke ofufe, n'enweghị onye ọ bụla ha na Ya na-ekekọrịta, nakwa ịjụ ihe niile a na-efe ofufe na-abughị Chineke.

Islam bụ okpukpe nke ndị amụma niile. Òkù ha bụ otu, mana iwu (Shari'ah) ha dị iche iche. Ndị Alakuba taa bụ naanị ndị jidesiri ike n'okpukpe ziri ezi nke ndị amụma niile wetara. Ozi Islam n'oge a bụ eziokwu; ọ bụkwa ozi ikpeazụ sitere n'aka Onye Okike nye ụmụ mmadụ.

Onyenwe anyị onye zitere Ibrahim, Musa, na Isa (udo dīrī ha) bụ Onye zitere Onye Ikpeazụ nke ndị

ozi, Muhammad ﷺ; ma Iwu nke Islam bɪara na-akagbu iwu ndi bu ya ɔzo.

N'ezie, okpukpe niile ndi mmadu na-eefe taa—ma e wezuga Islam—bu okpukpe mmadu mere, ma o bu okpukpe ndi sitere n'aka Chineke mana mmadu mebiri wee ghoo ngwakota nke nkwenkwe ugha, akuko ifo ndi e ketara eketa, nakwa mgbalu uche mmadu.

Ma okpukpe ndi Alakuba bu otu okpukpe doro anya nke na-adighi agbanwe agbanwe, dika ofufe ha ji efe Chineke bukwa otu. Ha niile na-ekpe ekpere ugboro ise ahụ, na-enye Zakat site n'aku na uba ha, ma na-ebu onu n'onwa Ramadan. Tuleekwa usoro iwu ha, nke bu Qur'an Di Ebube, o bu otu akwukwo n'ime mba niile. Chineke Onye Di Elu kwuru si:

﴿...الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتِمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيْتُ لَكُمُ الْإِسْلَامَ دِينًا فَمَنِ اضْطُرَّ فِي مَخْمَصَةٍ غَيْرَ مُتَجَانِفٍ لِإِثْمٍ فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ﴾

(...Taa, emezuwo m okpukpe unu, mezuokwa m amara m n'ahu unu, ma ahoroowo m Islam ka o buru okpukpe maka unu. Ma onye o bu la a manyere n'ihioke agu, n'enweghi ebumnuche imehie, n'ezie, Chineke bu Onye na-agbaghara, Onye nwere obi ebere)" [Surah Al-Maa'idah:3].

Nakwa Chineke Onye Di Elu si ri n'ime akwukwo nsu Qur'an:

﴿قُلْ ءَامَنَّا بِاللَّهِ وَمَا أُنْزِلَ عَلَيْنَا وَمَا أُنْزِلَ عَلَىٰ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ وَالْأَسْبَاطِ وَمَا أُوتِيَ مُوسَىٰ وَعِيسَىٰ وَالنَّبِيُّونَ مِنْ رَبِّهِمْ لَا نُفَرِّقُ بَيْنَ أَحَدٍ مِنْهُمْ وَنَحْنُ لَهُ مُسْلِمُونَ ٨٤ وَمَنْ يَتَّبِعْ غَيْرَ الْإِسْلَامِ دِينًا فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْهُ وَهُوَ فِي الْآخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ ٨٥﴾

(Sị: “Anyị ekwerela na Chineke, nakwa n'ihe e zidataara anyị, nakwa n'ihe e zidataara Ibrahim, Isma'il, Ishaq, Ya'qub, nakwa ndị ebo asaa ahụ (Al-Asbat). Nakwa n'ihe e nyere Musa na Isa nakwa ndị amụma sitere n'aka Onyenwe ha. Anyị adighi akpa oke n'etiti onye ọ bụla n'ime ha, anyị bụkwa ndị na-edonye onwe anyị nye Ya”<sup>84</sup>

Ma onye ọ bụla na-achọ okpukpe ọzọ na-abughị Islam, a gaghị anabata ya n'aka ya, ma n'Ubochi Ikpeazu, ọ ga-anọ n'etiti ndị funahụrụ [Surah Imran: 84-85].

Ya mere, okpukpe Islam bụ ụzọ ndụ zuru oke, nke kwekọrọ n'odịdị okike na uche mmadụ, nke obi ndị dị ọcha na-anabata. Onye Okike Dị Ebube nyere ya n'iwu maka ihe ndị O kere, ọ bụkwa okpukpe nke ihe ọma na obi uto maka mmadụ niile n'ụwa nakwa n'Uwa Nke Ọzọ (Al-Aakhirah). Ọ dighi eweli otu agburu elu karịa nke ọzọ, ma ọ bụ otu ụdị anụ ahụ elu karịa nke ọzọ; ndị mmadụ niile hà nhata n'ime ya. Ọ dighi onye nwere ike ika ibe ya mma na Islam ma ọ bughị n'ihio ogo nke ezi omume ya.

Chineke Onye Dị Elu Sịrị:

(مَنْ عَمِلَ صَالِحًا مِّنْ ذَكَرٍ أَوْ أَنشَأَ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَنُحْيِيَنَّهٗ حَيٰوةً طَيِّبَةً وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ أَجْرَهُمْ بِأَحْسَنِ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٩٧﴾)

(Onye ọ bụla ruru ezi omume, ma ọ bụ nwoke ma ọ bụ nwanyi, ma ọ bụrụ na ọ bụ onye kwere ekwe n'ezie, Anyị ga-enye ya ndụ dị mma ma kwuo

ha ụgwọ ọrụ ha kachasi mma n'ihe ọ bụla ha na-arụ97) [Surah An-Nahl: 97].

### **Okpukperechi nke Islam bụ ụzọ nke obi ụtọ.**

Islam bụ okpukpe nke ndị amụma niile. Ọ bụ okpukpe Chineke maka mmadụ niile, ọ bughị okpukpe diiri naanị ndị Arab.

Islam bụ ụzọ obi ụtọ nke eziokwu n'ụwa a, nakwa ngozi na-adigide adigide n'Ụwa Nke Ọzọ.

Islam bụ naanị okpukpe nke na-egbo mkpa nke mkpuruobi nakwa nke anụ ahụ, ma na-edozi nsogbu niile nke ụmụ mmadụ. Chineke Onye Dị Elu siri:

﴿قَالَ أَهْبِطَا مِنْهَا جَمِيعًا بَعْضُكُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّ فَإِمَّا يَأْتِيَنَّكُمْ مِنِّي هُدًى فَمَنِ اتَّبَعَ هُدَايَ فَلَا يَضِلُّ وَلَا يَشْقَى 123 وَمَنْ أَعْرَضَ عَن ذِكْرِي فَإِنَّ لَهُ مَعِيشَةً ضَنْكًا وَنَحْشُرُهُ يَوْمَ الْقِيَمَةِ أَعْمًى 124﴾

(O siri: Unu niile sinu na ya gbadata; ụfọdụ n'ime unu ga-abụ ndị iro nye ibe ha. Ma ọ bụrụ na nduzi sitere n'aka M abiakwute unu, onye ọ bụla soro nduzi M, ọ gaghị ehie ụzọ, ọ gaghikwa ata ahụhụ123.

Ma onye ọ bụla chighariri azụ site na Ncheta M, n'ezie, ọ ga-enwe ndụ mkpagbu, ma Anyị ga-akpọlite ya n'Ụbọchị Mbilite n'ọnwu ka ọ bụrụ onye kpuru isi124) [124-123: طه]

### **Gini ka Onye Alakuba na-enweta n'ụwa a na n'Ụwa Nke Ọzọ?**

Islam nwere uru di ukwu, ụfọdụ n'ime ha bụ:

Mmeri na ugwu n'ụwa a site na mmadụ ibụ ohu Chineke, ma ọ bughị ya, ọ ga-abụ ohu nye agụụ ọjọọ ya, Ekwensu, nakwa agụụ anụ ahụ.

Mmeri n'Ụwa Nke Ọzọ site n'ibụ onye Chineke gbaghaara, nakwa onye afọ ojuju Ya dakwasiri; na Chineke ga-etinye ya na Jannah iji nweta afọ ojuju na ngozi na-adigide adigide, nakwa na ọ ga-agbanahụ ahụhụ nke Ọkụ.

- Na Onye Kwere Ekwe (Mu'min) ga-anonyere ndị amuma, ndị eziokwu, ndị nwurụ n'ihị okwukwe ha (Shuhadaa), nakwa ndị ezi omume n'Ụbọchị Mbilite n'Onwụ; lee ka mkpakorita ahụ siri tọọ uto! Ma onye na-ekweghị ekwe ga-anonyere ndị ajọ ọchịchị (Tawaghit), ndị ajọ omume, ndị mmehie, nakwa ndị na-ebibi ihe.

- Ndị Chineke ga-etinye na Jannah ga-ebi n'ime obi uto ebighi ebi n'enweghị onwụ, ọrịa, ihe mgbu, nká, ma ọ bụ mwute. A ga-emezukwara ha ọchịchọ ha n'ihe ọ bụla ha chọrọ. Ma ndị ga-abanye n'Ọkụ ga-anọ n'ime ahụhụ ebighi ebi na-adigide adigide nke na-adighị agwụ agwụ.

N'ime Jannah, e nwere ihe uto nke anya na-ahụbeghị, nke ntị na-anụbeghị, nakwa nke na-abatabeghị n'obi mmadụ ọ bụla. Otu n'ime ihe akaebe maka nke a bụ okwu Ya, Onye Dị Elu:

(مَنْ عَمِلَ صَالِحًا مِّنْ ذَكَرٍ أَوْ أَنشَىٰ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَنُحْيِيَنَّهٗ حَيٰوةً طَيِّبَةً وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ أَجْرَهُم بِأَحْسَنِ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٩٧﴾)

(Onye ọ bụla ruru ezi omume, ma ọ bu nwoke ma ọ bu nwanyi, ma ọ buru na ọ bu onye kwere ekwe n'ezie, Anyi ga-enye ya ndu di mma ma kwuo ha ugwo oru ha kachasi mma n'ihe ọ bula ha na-arụ97) [Surah An-Nahl: 97].

Nakwa okwu Ya, Onye Di Elu:

﴿فَلَا تَعْلَمُ نَفْسٌ مَّا أُخْفِيَ لَهُم مِّن قُرَّةِ أَعْيُنٍ جَزَاءُ بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ 17﴾

(O dighi mkpuruobi ọ bula maara ihe e zobeere ha nke ga-enye anya ha onu, di ka ugwo oru maka ihe ha na-arubu17) [Surah As-Sajdah: 17].

## **Gini ka onye na-abughi onye Alakuba na-efunahu?**

Mmadu ga-efunahu amamihe na nghota kachasi ukwu, nke bu nghota na amamihe gbasara Chineke. O ga-efunahukwa okwukwe (Imaan) na Chineke, nke na-enye mmadu nchekwa na obi iru ala n'Uwa a, nakwa obi utu na-adigide adigide n'Uwa Nke Ozo.

Mmadu ga-efunahu okwukwe na isoro Akwukwo kachasi ukwu Chineke zidataara umu mmadu.

O ga-efunahu okwukwe n'ime ndi amuma di ukwu, dika o ga-efunahukwa isoro ha noro n'ime Jannah n'Ubochi Mbilite n'Onwu. O ga-abu onye n-eso ndi Ekwensu (Shayatin), ndi mmehie, nakwa ndi ajo ochichi (Tawaghit) n'ime Oku Jahannam; lee ka ebe obibi nakwa ndi agbata obi ahụ siri jogbuo onwe ha!

## Chineke Onye Dị Elu Sịrị:

﴿قُلْ إِنَّ الْخُسْرَيْنَ الَّذِينَ خَسِرُوا أَنْفُسَهُمْ وَأَهْلِيَهُمْ يَوْمَ الْقِيَمَةِ أَلَا ذَلِكَ هُوَ الْخُسْرَانُ الْمُبِينُ 15 لَهُمْ مِنْ فَوْقِهِمْ ظُلَلٌ مِنَ النَّارِ وَمِنْ تَحْتِهِمْ ظُلَلٌ ذَلِكَ يُخَوِّفُ اللَّهَ بِهِ عِبَادَهُ يَعْبُدُونَ 16﴾

(Sị: N'ezie, ndị funahụrụ bụ ndị ahụ funahụrụ onwe ha nakwa ezinụlọ ha n'Ụbọchị Mbilite n'Ọnwụ. N'ezie, nke ahụ bụ ọfunahụ putara ihè<sup>15</sup>

Ha ga-enwe mkpuchi Ọkụ n'elu ha, nakwa n'okpuru ha ka ha ga-enwekwa mkpuchi. Nke ahụ bụ ihe Chineke ji emenye ndị ohu Ya ụjọ. O unu ndị ohu M, na-atụnụ M egwu<sup>16</sup>) [Surah Az-Zumar: 15-16].

## **Onye ọ bụla chọrọ nzọputa n'Ụwa Nke Ọzọ, ọ ga-aburịrị onye Alakuba, na-erubere Chineke isi ma na-eso Onye Ozi Ya ﷺ.**

Otu n'ime eziokwu ndị amụma na ndị ozi (udo dịrị ha) kwenyere n'otu olu bụ na ọ dighị onye ga-azọputa n'Ụwa Nke Ọzọ ma ọ bughị ndị Alakuba, bụ ndị kwere na Chineke Onye Dị Elu ma ha esoghi onye ọ bụla kerịta ofufe Ya (Shirk), ma kwerekwa na ndị amụma na ndị ozi niile. N'ihia ya, ndị niile na-eso ụzọ ndị ozi, ndị kwere na ha ma kweta n'eziokwu ha, ga-abanye na Jannah ma gbanahụkwa Ọkụ ahụ.

Ya mere, ndị ahụ nọ n'oge Onye Amụma Musa, ma kwere na ya, ma soro nkuzi ya; ndị a bụ ndị Alakuba na ndị kwere ekwe (Mu'minin) ezi omume. Mana mgbe Chineke zitesiri Isa, ọ ghorọ

iwu n'isi ndị na-eso ụzọ Musa ka ha kwere na Isa ma soro ya.

N'ihì ya, ndị kweere na Isa bụ ndị Alakùba ezi omume. Ma onye jụrụ ikwere na Isa wee sị: "Aga m anọgide n'okpukpe Musa," onye ahụ abụghị onye kwere ekwe; n'ihì na ọ jụrụ ikwere n'onye amụma Chineke zitere.

Mgbe ahụ, ka Chineke zitesiri Onye Ozi ikpeazụ bụ Muhammad ﷺ, ọ ghọrọ iwu n'isi mmadụ niile ka ha kwere na ya. N'ihì na Onyenwe anyị zitere Musa na Isa bụkwa Onye zitere Onye Ozi ikpeazụ bụ Muhammad ﷺ. Ya mere, onye ọ bụla na-agonahụ ozi Muhammad ﷺ ma sị: "Aga m anọgide na-eso Musa ma ọ bụ Isa," onye ahụ abụghị onye kwere ekwe.

O zughị ezu ka mmadụ kwuo na ọ na-asọpụrụ ndị Alakùba. O zughịkwa ezu maka nzọpụta ya n'Ụwa Nke Ọzọ na ọ na-enye onyinye ebere ma na-enyere ndị ogbenye aka. Kama, ọ dị mkpa ka ọ bụrụ onye kwere ekwe na Chineke, na akwụkwọ Ya, na ndị ozi Ya, nakwa n'Ụbọchị Ikpeazụ; ka Chineke wee nabata nke ahụ n'aka ya! N'ihì na ọ dighị mmehie dị ukwuu karịa Shirk (ikunye Chineke ibe) na igonahụ Chineke (Kufr), ijụ mkpughe Chineke zitere, ma ọ bụ ijụ ọrụ amụma nke Onye Amụma Ya ikpeazụ, bụ Muhammad ﷺ.

Ya mere, ndị Juu, ndị Kraịst, nakwa ndị ọzọ nwere banyere iziputa Muhammad ﷺ dika Onye Ozi Chineke, ma jụ ikwere na ya, jụkwa ibanye n'okpukpe Islam, ha ga-anọ n'ime Ọkụ Jahannam,

ebe ha ga-anọrọ ebighị ebi. Nke a bụ ikpe Chineke, ọ bughikwa ikpe nke mmadụ ọ bụla. Chineke Onye Dị Elu siri:

﴿إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ وَالْمُشْرِكِينَ فِي نَارِ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا أُولَئِكَ هُمْ شَرُّ الْبَرِيَّةِ﴾<sup>6</sup>

(N'ezie, ndị ahụ na-agonahụ Chineke n'ime Ndi Nwe Akwukwo nakwa ndi Mushrikun (ndi na-ekunye Chineke ibe) ga-anọ n'ime Oku Jahannam, ebe ha ga-anọrọ ebighị ebi. Ndi ahụ bụ ndi kachasi njo n'ime ihe e kere eke<sup>6</sup>) [Surah Al-Bayyinah: 6].

Ebe ọ bụ na e wedatala ozi ikpeazụ sitere n'aka Chineke nye ụmụ mmadụ, ọ bụ iwu na mmadụ ọ bụla nwere banyere Islam nakwa ozi nke Onye Amuma ikpeazụ Muhammad ﷺ, ka o kwere na ya, soro Iwu (Shari'ah) ya, ma na-erubere ya isi n'ihe o nyere n'iwu nakwa ihe o machibidoro. N'ihia ya, onye ọ bụla nwere banyere ozi ikpeazụ a ma ju ya, Chineke agaghị anabata ihe ọ bụla n'aka ya, Ọ ga-atakwa ya ahụhụ n'Uwa Nke Ozo.

Otu n'ime ihe akaebe maka nke ahụ bụ okwu Ya, Onye Dị Elu:

﴿وَمَنْ يَتَّبِعْ غَيْرَ الْإِسْلَامِ دِينًا فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْهُ وَهُوَ فِي الْآخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ﴾<sup>85</sup>

(Ma onye ọ bụla na-achọ okpukpe ọzọ na-abughị Islam, a gaghi anabata ya n'aka ya, ma n'Uwa Nke Ozo, ọ ga-anọ n'etiti ndi funahuru<sup>85</sup>) [Surah Aal-Imran: 85].

Ma onye ọbụla nke na-achọ okpukperechi ọzọ na-abughị Islam, a gaghi anabata ya n'aka ya ma ọli, ma n'ọdinihu, ọ ga-anọ n'etiti ndị funahụrụ.

Ya na, Chineke Onye Dị Elu Sịrị:

﴿قُلْ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ تَعَالَوْا إِلَى كَلِمَةٍ سَوَاءٍ بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ أَلَّا نَعْبُدَ إِلَّا اللَّهَ وَلَا نُشْرِكَ بِهِ شَيْئًا وَلَا يَتَّخِذَ بَعْضُنَا آرِبًا مِّنْ دُونِ اللَّهِ فَإِن تَوَلَّوْا فَقُولُوا اشْهَدُوا بِأَنَّا مُسْلِمُونَ﴾  
(64)

(Sị: O unu Ndị Nwe Akwụkwọ, biana n'okwu ha nhata n'etiti anyị na unu: ka anyị ghara ife ofufe ma ọ bughị naanị Chineke, ma ghara ijikọta Ya na ihe ọ bụla, ma ụfọdụ n'ime anyị ghara iwere ibe ha dị ka ndị nwenụ ma e wezuga Chineke. Ma ọ bụrụ na ha chigharịa azụ, mgbe ahụ sịny: 'Gbààny àmà na anyị bụ ndị Alakuba'64) [Surah Imran: 64].

### **Ọ dịrị onye Alakuba ikwere n'ogidi isii ndị a:**

Ọ dịrị onye Muslim ikwere n'ogidi isii ndị a:

Ikwere na Chineke Onye Dị Elu; na Ọ bụ Onye Okike, Onye Na-enye Ihe Oriri, Onye Na-achikwa ihe niile, nakwa Onye Nwe ihe niile. Ọ dighị ihe yiri Ya, O nweghikwa nwunye ma ọ bụ nwa. Na Ọ bụ naanị Ya kwesiri ofufe, a gaghikwa efe onye ọ bụla ọzọ tinyere Ya. Nakwa ikwere na ife ihe ọ bụla ọzọ a na-efe na-abughị Ya bụ ofufe ụgha.

Ikwere na ndị mmụọ ozi; na ha bụ ndị ohu Chineke Onye Dị Elu, O kere ha site na ihè, ma mee ka otu n'ime ọrụ ha bụrụ iji mkpughe aridakwuru ndị amụma Ya.

Ikwere n'akwukwọ niile Chineke wedataara ndị amụma Ya (dịka Torah na Injil—tupu e mebie ha), nakwa na Qur'an Dị Ebube bụ nke ikpeazụ n'ime akwukwọ ndị ahụ.

Ikwere na ndị ozi niile dị ka Nuh, Ibrahim, Musa, Isa, nakwa onye ikpeazụ n'ime ha bụ Muhammad. Na ha bụ ụmụ mmadụ, ndị O ji mkpughe kwado ma nye ha ihe ịrịba ama nakwa ọrụ ebube ndị na-egosi eziokwu ha.

Ikwere n'Ụbọchị Ikpeazụ; mgbe Chineke ga-akpọlite ndị mbụ na ndị ikpeazụ ma kepee ikpe n'etiti ihe ndị O kere eke, ma tinye ndị kwere ekwe na Jannah, tinye ndị na-agonahụ Chineke n'Ọkụ.

Ikwere n'Akàrààkà (Qadar); nakwa na Chineke maara ihe niile mere n'oge gara aga na ihe ga-eme n'ọdịnihu, nakwa na Chineke amatawala nke ahụ, dee ya, chọọ ya, ma kee ihe niile.

Nakwa ka i fee Chineke ofufe site n'ihe O weputara n'iwu, nke ụnyere ekpere, Zakat, ibu ọnu, na Hajj ma ọ bụrụ na i nwere ike ịchọta ụzọ ije ya. Emesịa, ọ ghaghị imuta okpukpe ya nke ga-abụ isi iyi nke obi uto ya n'ụwa a nakwa nzọpụta ya n'Ụwa Nke Ozo.

## الفهرس

|                                                                                                                          |    |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| Ònye kere mbara igwe na ùwa? Nakwa ònye kere m? Nakwa maka gịnị?.....                                                    | 2  |
| Onye kere eluigwe na ala? Ma onye kere m? Ma n'ihì gịnị?.....                                                            | 2  |
| Onyenwe Anyị, Onye Okike Dị Ukwuu.....                                                                                   | 4  |
| Onyenwe a, Onye Okike, Onye Na-enye ihe oriri bụ Chineke, Onye dị nsọ nakwa Onye dị elu karịsịa.....                     | 5  |
| Àgwà nke Onyenwe anyị Onye Okike.....                                                                                    | 6  |
| Onyenwe Anyị A Na-eke Ofufe Nwere Àgwà Zuru Oke .....                                                                    | 7  |
| Gịnị kpataara Onye Okike a Dị Ebube jì kee anyị? Gịnịkwa ka Ọ chọrọ n'aka anyị?.....                                     | 10 |
| Gịnị mere ndị ozi jiri dị ọtụtụ?.....                                                                                    | 14 |
| Mmadụ abụghị onye kwere ekwe (Mu'min) ruo mgbe o kwere na ndị ozi niile. ....                                            | 14 |
| Gịnị bụ Qur'an Dị Ebube?.....                                                                                            | 16 |
| Gịnị bụ Okpukperechi nke Islam? .....                                                                                    | 17 |
| Okpukperechi nke Islam bụ ụzọ nke obi ụtọ. ....                                                                          | 20 |
| Gịnị ka Onye Alakùba na-enweta n'ụwa a na n'Ụwa Nke Ọzọ? .....                                                           | 20 |
| Gịnị ka onye na-abụghị onye Alakùba na-efunahụ?.....                                                                     | 22 |
| Onye ọ bụla chọrọ nzọpụta n'Ụwa Nke Ọzọ, ọ ga-aburịrị onye Alakùba, na-erubere Chineke isi ma na-eso Onye Ozi Ya ﷺ. .... | 23 |
| Ọ dịrị onye Alakùba ịkwere n'ogidi isii ndị a: .....                                                                     | 26 |